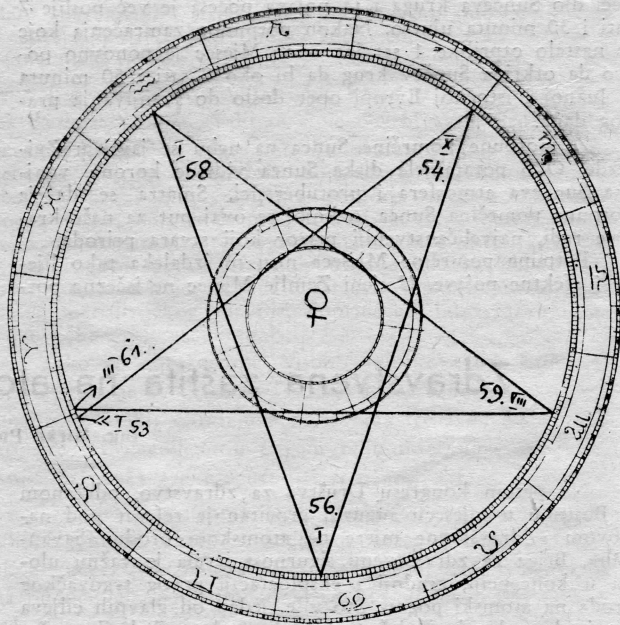

Najpopularnija zvijezda

Mile Dupor, Korčula

Ljepotu neba zanemaruju ljudi, valjda jer je svakodnevna, ili još gore, valjda zato što se misli da ta ljepota pripadaleži maštarima. Ova godina će biti bogata astronomskim fenomenima i baš prvoga mjeseca imamo najdivnije večernje nebo: na istoku izlazi divno zviježđe Orion sa grupom najsvjetlijih zvijezda, a na zapadu briljantnim sjajem svijetli naš bliski susjed, planet Venera, buduća meta novih raketa. Ljepota sjaja Venere toliko fascinira da se nećemo čuditi što su joj stari narodi pripisali sva svojstva djevojačkih božanstava. Najjači sjaj dobiva 29. januara, i tad je bio toliko da baca sjenku, obzirom da nema Mjeseca, jedinog noćnog takmaca u sjaju. Na 20. januara u 6 sati i 53 minuta Mjesec je potpuno pokrio Veneru, za nekoliko minuta nastaje pomračenje Venere. Stanovnici zapadne hemisfere i putnici Tihog oceana mogli su posmatrati ovaj fenomen. Kod nas se to dešavalo ujutro i ispod horizonta. Ipak je vješto oko i 9 sati moglo zapaziti ova dva tijela na istočnom horizontu, unatoč svjetlosti Sunca, dok su uveče već bili nešto udaljeni.

Prolaz Mjeseca preko Venere dešava se svake godine, ali malo tko obraća tome pažnju. Prolaz Venere preko sunčeve plohe dešava se svakih 100 godina u junu i decembru. Kepler je primitivnim instrumentima odredio taj prolaz za 1631. i 1639. godinu. On umire 1630. i još nema dostojna nasljednika da osmotri taj fenomen. Puno kasnije, 1677. sjedi na otoku Sv. Jelene drugi sjedi astronom Halley i zavještava astronomima da ne propuste takvu priliku za godinu 1761. i 1769. kada već njega neće

biti živa. Ovaj put su ipak taj događaj sačekali naoružani astronomi na svim stranama svijeta, i po izvještajima, pomoću tog prolaza izračunali paralaksu sunca.

Ali u putu Venere ima nešto još davnije i divnije, kao da je zbilja vasiona kroz nju htjela izraziti ljepotu i savršenstvo. Njezin hod u sunčanom sistemu čini pravu harmoniju. Putanja oko Sunca skoro je savršena kružnica (ekscentritet 0,007). Svakih 8 godina na iste datume godine dolazi u skoro isti stari položaj. Kao i ostali planeti ima svoje zaokrete za unazadna (prividna) kretanja. Ali taj zaokret ima jedinstvenu pravilnost: on na ekliptici pravi pentagrame. Pravilnost tog peterokuta je vjerojatno imponirala nekim starim narodima: Asteki su uredili neke Venerine kalendare, egipatska Izida je ponegdje prikazana sa petokrakom zvijezdom, neki pentakl u Srednjem vijeku su smatrali znakom najveće sreće («Gertraudis«).

Uzlazni čvor Venere nalazi se sada na 16,18 stepeni Blizanaca. Tu Sunce dolazi oko 6. juna a suprotno oko 5. decembra. U te dane svakoga stoljeća, u razmaku od 8 godina, po dva puta dolazi do prelaza Venere preko sunčeva diska. Među astronomskim računima ovaj je najprostiji:

152 sinodične revolucije Venere su $583,92 \times 152 = 88.755,84$ dana,

395 sideralnih revolucija taman sa $224,70 \times 395 = 88.756,50$ dana, što čini okruglo 240 godina, zgodan ciklus za ponavljanje tih prolaza.

Ljepote neba potiču na nauku i plemenitost. Od nebeskih tijela najljepša je Venera. Veneru sa Mjesecom i petokrakom zvijezdom stavili su toliki narodi za svoje embleme.